

LITERKA

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě

září–říjen 2026

BUSTA FRANTIŠKA KOŽÍKA

V našich sbírkových fondech se kromě listinného materiálu, knižních titulů a výtvarných děl můžete setkat také s několika bustami významných osobností. Jednou z nich je busta Františka Kožíka, spisovatele, který se proslavil především historickými romány, životopisnými prózami a knihami inspirovanými osudy významných umělců. Jeho díla jsou známá čtivým stylem, citlivým vykreslením postav a schopností přiblížit čtenářům minulost živým a poutavým způsobem. František Kožík se narodil roku 1909 v Uherském Brodě. Už od mládí ho přitahovala literatura, divadlo a hudba. Po studiích působil jako novinář, dramaturg i spisovatel na volné noze. Literární tvorbě se věnoval po celý život a postupně se stal jedním z nejčtenějších autorů historických a životopisných románů své doby. Vedle románů psal také knihy pro mládež, divadelní hry

a scénáře. Jeho tvorba často zdůrazňuje sílu lidského talentu, odvahu a vytrvalost při překonávání životních překážek. Kožík dokázal ve svých příbězích propojit historickou věrnost s literární obrazností a vytvořit tak díla, která oslovují čtenáře i po desetiletích. Ve svých *Vzpomínkách* (Praha 1995) uvádí situaci vzniku dané busty v Praze ve válečných letech (40. léta 20. století): „Víc upřímnosti než mezi literáty jsem našel mezi výtvarníky. Večery u B. S. Urbana byly plné srdečnosti, důvěrného přátelství, posily pro život. Chodívala tam také sochařka Milada Vraná, kterou režisér Jernek nazval „vévodkyní z Kentu“. Byla jasná, plavá, zářivá. (...) Na přání režiséra Broma mě Milada pozvala, abych ji seděl, chtěla udělat moji hlavu. Několikrát jsem k ní přišel, díval jsem se na ni a ona pracovala. Nebyla však spokojena a vždycky svůj výtvar zničila. Až pak jednou udělala tu hlavu přes noc z paměti – a bylo to nejlepší.“ František Kožík zemřel v roce 1997, ale jeho literární odkaz zůstává živý dodnes. Jeho knihy stále vycházejí a připomínají čtenářům nejen slavné osobnosti historie, ale i hodnoty, které jsou nadčasové – odvahu, talent a lidskou vytrvalost. Přípomínkou této významné osobnosti je busta Františka Kožíka, která symbolicky uchovává památku na autora, jehož knihy provázely několik generací čtenářů. Podobné památníky nám připomínají, jak důležitou roli hrají spisovatelé při uchovávání kulturní paměti a vyprávění příběhů minulosti.

(mš)

TÝDEN KNIHOVEN

Ve spolupráci s Městskou knihovnou Rajhrad se v letošním roce zapojujeme do projektu Týden knihoven. Letošní 30. ročník se uskuteční v termínu 29. 9. – 4. 10. 2026. Tento projekt pořádá Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR na podporu knihoven a čtenářství. Mottem letošního jubilejního ročníku je Tisíc podob čtení, nekonečno radosti. Do letošního ročníku se se svými jednodenními či vícedenními akcemi zapojilo přes 400 knihoven různých typů a velikostí. V Památníku písemnictví na Moravě máme připraven program na celý týden. Každý den je program určen jiné cílové skupině. Během Týdne knihoven budeme pracovat jak s nej-

menšími dětmi, žáky základních a středních škol, tak i dospělými návštěvníky a také zavítáme za seniory do Akátového domu v Rajhradě, kde pro ně připravíme přednášku. V sobotu 3. října se návštěvníci mohou těšit na večerní čtení v knihovně při svíčkách. Od 18.00 hodin proběhne program pro děti a od 20.00 bude pro dospělé návštěvníky následovat autorské čtení s Michalem Šefarou. Na neděli 4. října je připravené Tvořivé odpoledne s knihovnicí, které je určené pro děti všech věkových kategorií. Děti si budou moct vyrobit záložku do knihy nebo si vyzkoušet výtvarnou techniku linorytu. (šd)

AKCE ŘÍJEN

Týden knihoven

3. 10. Večer v knihovně

18.00 — Večerní čtení s Kašpárkem (program pro děti)

20.00 — autorské čtení s Michalem Šefarou (program pro dospělé)

4. 10., 14.00 Tvořivé odpoledne v knihovně pro děti a jejich rodiče

Umění pozdního baroka v rajhradském klášteře

11. 10., 17.00

Přednášku Mgr. Tomáše Valeše, Ph.D., pořádají Památník písemnictví na Moravě a Spolek BAROKO+ v rámci přednáškového cyklu pro veřejnost Rajhradské rozpravy.

Exlibris pod lupou

14. 10., 15.30

Komentovaná prohlídka výstavy s kurátorkou Mgr. Miroslavou Šudomovou.

Vstup zdarma.

Nejstarší exlibris z českých zemí

14. 10., 17.00

Přednáška Mgr. et Mgr. Jakuba Kříže, Ph.D.

Vstup zdarma.

Grafické inspirarium

20. 10., 9.00—16.00

Setkání věnované grafice ve sbírkách paměťových institucí, určeno pro odbornou veřejnost.

POZVÁNKA KE KULATÉMU STOLU

ERASMUS DAYS ROUNDTABLE

15. 10. 2026 9–16 hod, Památník písemnictví na Moravě

Realizovali jste ve vašem muzeu nebo galerii projekt programu Erasmus+?

Uvažujete o zapojení do programu a zajímají vás zkušenosti kolegů z praxe? Nebo se chcete nezávazně dozvědět více o možnostech zahraničních mobilit pro zaměstnance muzeí a galerií?

Přijďte na setkání věnované sdílení zkušeností, inspiraci a navazování kontaktů. Akce je zdarma.

Přihláška a program:

KNIHA BRNO

Muzeum Brněnska bude hostem 3. ročníku knižního veletrhu Kniha Brno! Ve dnech 13. až 15. listopadu 2026 najdete náš muzejní stánek v pavilonu E na brněnském výstavišti a v sobotním programu se představí také literární soutěž Skrytá paměť Moravy, která letos slaví 20. jubileum. Jejím posláním je mimo jiné vyhledávat mladé literární talenty a právě knižní veletrh nabízí příležitost ohlédnout se za uplynulými dvaceti lety, během kterých soutěží prošla řada nynějších spisovatelů, scenáristů, literárních kritiků a redaktorů. Z bývalých finalistů pozvání na autorské čtení přijali spisovatelé Richard Skolek, vítěz 1. ročníku Skryté paměti Moravy a někdejší člen

její odborné poroty, a Michal Šefara. Letošní 20. ročník budou reprezentovat Klára Helešicová, která získala 2. místo v I. kategorii (11–15 let), a Bára Antonínová, laureátka II. kategorie (16–19 let). Bližší informace o programu, hostech a vstupenkách naleznete na stránkách knihabrno.cz a na sociálních sítích. Na závěr se tímto připojujeme k výzvě organizátorů Kniha Brno: „Nechte se unést vůni čerstvě vytištěných stránek, zažijte vzrušení z literárních setkání a odneste si domů podepsané knihy od vašich literárních idolů. Kniha Brno – místo, kde se rodí láska ke čtení a kde vaše knihovna získá nový rozměr!“

3 OTÁZKY PRO JIŘÍHO DOSOUDILA

Pro výstavu Exlibris pod lupou jste vytvořil dílo přímo na stěně výstavního prostoru. Jak tento motiv vznikl a co Vás při jeho tvorbě inspirovalo?

Malba vznikala přímo na místě bez předchozího návrhu, reagoval jsem přímo na daný prostor, jak z hlediska kompozice, tak ve zvolené barevnosti, chtěl jsem aby dílo bylo vizuálně silné, ale zároveň si nebralo veškerou pozornost diváka, proto jsem zvolil abstraktní organický motiv, který doplňuje pestrost samotné výstavy.

Ve své tvorbě se věnujete muralu a street artu. Co Vás na práci ve veřejném prostoru přitahuje?

Práce ve veřejném prostoru mě přitahuje především pro svou bezprostřednost a schopnost proměnit charakter celého místa. Oproti ateliérové tvorbě, která je přirozeně intimnější, osobnější a vzniká v tichu uzavřeného prostoru bez přítomnosti diváka, má mural obrovskou výhodu v okamžité zpětné vazbě. Komunikuje s okolním prostředím a s lidmi, kteří jím denně procházejí. Je to živý dialog s místem i jeho obyvateli – lidé kolem vás zastavují, komentují to, reagují na to, a malba se tak stává přirozenou součástí jejich každodenního života.

Své zkušenosti předáváte také dětem a mladým lidem při výuce v DDM Olomouc. Jaké je to učit mladou generaci?

Práce s mladou generací mě baví a naplňuje. Jde mi především o to předávat dál zkušenosti z vlastní tvorby a sledovat, jak se rukopis a dovednosti studentů postupně posouvají dopředu. Velmi silným momentem je, když mladé lidi připravuji na talentové zkoušky na umělecké školy. Když pak člověk vidí, že to celé má smysl, studenti zkoušky zvládnou a v budoucnu se sami stávají autory a umělci, je to skvělá zpětná vazba. Hlavním cílem ale je probudit v nich trvalý zájem o umění a tvoření způsobem, který je baví, dává jim svobodu a nutí je vracet se na další lekce s radostí a chutí pracovat.

Dosy Doss

Pod tímto jménem vystupuje Mgr. Jiří Dosoudil. Nejvíce se věnuje malbě sprejem a akrylem. Působí převážně v oblasti street artu, kde vytváří velkoformátové nástěnné malby. Zabývá se však i dalšími výtvarnými disciplínami jako je grafika a prostorová tvorba, zajímá se také o intermediální projekty, ve kterých pracuje například s videem. V jeho malbě se objevují kresebné prvky, důraz klade na linii. Náhoda, hra, experiment, dynamika, struktura – to jsou prvky, které obsahuje autorova tvorba. Nezajímá se o realitu, inspiroje ho surrealismus, lidská psychika. Hlavním zdrojem je také příroda. Je členem umělecké skupiny Chaos company (2015) a členem Unie výtvarných umělců Olomoucka (2025).

VZPOMÍNKA NA „VĚRNOU ČTENÁŘKU“ MILENU FLODROVOU

Zdroj: MUNI

V červnu letošního roku odešla ve věku 91 let významná historička a neúnavná popularizátorka dějin Brna Milena Flodrová. Více než tři desetiletí byla profesně spojena s Muzeem města Brna, stála u zrodu Encyklopedie dějin Brna a výsledky svého celoživotního zájmu o město předávala prostřednictvím knih, článků, přednášek i rozhlasových pořadů. Její schopnost

přibližovat historii srozumitelně a poutavě oslovovala odborníky i širokou veřejnost. Pro nás v Památníku písemnictví na Moravě však byla paní doktorka také věrnou čtenářkou Literky a laskavou podporovatelkou naší práce. Pravidelně nám dávala najevo, že Literka neputuje do její schránky nadarmo. „Váš časopis mi vždycky udělá radost a já si ho také několikrát pročítám, protože si ho vážím,“ napsala nám. Literku skutečně nečetla jen zběžně. „Hned po obědě jsem si otevřela vaši LITERKU a opět jsem se dozvěděla mnoho zajímavého a krásného,“ stálo v jednom z jejích vzkazů. Články četla, jak sama zdůrazňovala, „pečlivě od počátku do konce“ a jejich prostřednictvím sledovala naše výstavy i další dění v Památníku. Její zprávy nás vždy těšily a povzbuzovaly. Přála nám mnoho úspěchů v „bohulibé činnosti, s níž nenásilně vychováváte veřejnost k lásce k umění“, děkovala všem, kteří se na práci Památníku a vydávání Literky podílejí, a nezapomněla připojit svůj „velký pozdrav“. Snad nejsilněji však dnes znějí její slova o jednom z čísel Literky, k němuž se chtěla znovu vrátit a udělat si několik poznámek, aby nezapomněla „to, co by zapomenout neměla“. Dnes tuto větu čteme jinak. Zůstává v ní něco z paní doktorky samotné – její zvědavost, laskavost, pozornost i potřeba uchovávat to, co považovala za důležité. Někteří lidé zůstávají s určitou institucí spojeni nejen svou odbornou prací, ale také zájmem, přízní a povzbuzením, které jí po léta věnují. K takovým osobnostem patřila i ona – naše milá duše, na kterou v Památníku písemnictví na Moravě vzpomínáme s úctou a vděčností. Paní doktorka Milena Flodrová bude Literce chybět. A nám bude chybět vědomí, že někde čeká její pozorná čtenářka, která nové číslo přečte od začátku do konce a možná si vezme i tužku, aby si poznamenala to, co by zapomenuto být nemělo. (mš)

ZOBRAZIT SVĚT!

Podzimní výstava s podtitulem „Historické mapy z rajhradské klášterní sbírky“ přibližuje kartografické umění minulých staletí. Výstava v šesti kapitolách představuje rozmanitost rajhradské kolekce a současně nabízí vhled do toho, jak různorodou oblast historická kartografie představuje. První kapitola se věnuje mapovému zachycení celistvých kontinentů: Evropy, Asie a Afriky a ukazuje, jak náročné bylo pro vydavatele map ověřování kartografických informací. Druhá kapitola se zaměřuje speciálně na mapy Nového světa, tedy Ameriky, jejíž neznámost Evropany vždy přitahovala a podněcovala jejich imaginaci. Další oddíly se věnují mapám lidských sídel a mapám usnadňujícím mezilidský kontakt, tedy například poštovním nebo námořním, zvláštní kapitoly představují také mapy ručně kreslené a mapy zachycující jiné než čistě geografické poznání, např. mapy astronomické. Stranou nezůstávají ani historické mapy Čech a Moravy nebo nejstarší český školní atlas. Vystaveny jsou originály map ze 17. až 19. století pocházející z jednoho zdroje – z mapové sbírky benediktinského klášte- ra v Rajhradě. Jedná se o významnou soukromou kolekci čítající více než 1100 kusů map a atlasů, benediktini však po dlouhou dobu sami mapy nesbírali. Základem dnešní sbír- ky se stala jednorázová akvizice, kterou v roce 1868 zprostředkoval významný historik a rajhradský benediktin Beda Dudík. Skutečným tvůrcem souboru byl generál rakouské armády Evžen Vilém Haugwitz, z jehož pozůstalosti klášter mapy zakoupil. Benediktini poté v rozšiřování tohoto mimořádného zisku systematicky pokračovali. Návštěvníci se tedy mohou těšit na řadu unikátních exponátů, které zvou do rozmanitého světa historic- ké kartografie, například pestrobarevné atlasy z počátku 17. století či mapu Ameriky, na níž je Kalifornie zobrazena jako ostrov. Krásu kartografického umění minulosti mohou ná- vštěvníci obdivovat až do 22. listopadu 2026 v otevírací době Památníku písemnictví na Moravě. (jd)